

Přemýšlejme, kde nešetřit

16.7.2009 E15 str. 17 Názory

Michal Petrman Akademie věd ČR

Každý den je z podniků, ale i ze státní sféry slyšet, kterou položku je třeba kvůli krizi škrtnout, kde budeme muset srazit výdaje a podobně.

Pamatuji si na článek v The Economist z podzimu 2008, kdy se celosvětová ekonomika začala propadat do recese. Magazín rozebíral chování podniků a v článku se objevila velmi pravdivá věta: „Kritická rozhodnutí nejsou o tom, kde ušetřit, ale kde nešetřit.“ Myslím, že totéž platí i pro státní rozpočet.

V našem případě se diskutuje o prioritách, na kterých bychom extrémně šetřit neměli, protože nám mají zajistit budoucí růst. I nedávná vzrušená debata o hrozícím podfinancování **Akademie věd** možná ukazuje na to, že se dosud málo hovořilo o vzdělání a výzkumu jako o zásadním tématu budoucnosti.

Kdo najde odvahu?

Jedním z důvodů, proč se nás recese tolik dotýká, je i naše závislost na průmyslu, kde se vytváří kolem třetiny HDP, podstatně více než ve vyspělých zemích. I když Česko má tradici a stále dobrou reputaci kvalitního výrobce s dobře kvalifikovanou pracovní silou, zůstává otázkou, jak dlouho budeme schopni konkurovat levné výrobě na východ od nás. Nejenže musíme posilovat podíl služeb na tvorbě HDP, ale hlavně se soustředit na vědu a výzkum, na to, co se často nazývá znalostní ekonomikou. Toho nemůžeme dosáhnout bez rostoucích investic do vědy, výzkumu a vzdělávání. Jeden z důvodů, proč to není populární téma pro naše politiky, je dlouhodobý horizont takových investic. Když necháme postavit most nebo silnici, trvá to rok či dva. Lidé dostanou práci a výsledek je hned vidět. Kdo z politiků ale bude mít odvahu prosazovat větší výdaje do oblastí, v nichž se účinek investice projeví za 15 nebo 20 let?

Nejen stát

Podíl výdajů mířících do školství na státním rozpočtu je v Česku v porovnání s mnoha evropskými zeměmi nižší. Chápu, že při tak napjatém rozpočtu je obtížné situaci rychle a výrazně změnit. Přesto nejsem úplně pesimista.

Jsou tu ještě evropské fondy či soukromé peníze. Například firmy z naší, tedy auditorské a poradenské branže, často věnují velké prostředky na školení. Další firmy investují do vývoje. Proč by alespoň část těchto aktivit nemohla jít přes vysoké školy?

Privátní sféra by se také mohla a měla více podílet na financování aplikovaného výzkumu na výzkumných pracovištích včetně vysokých škol. Pokud by se podařilo propojit všechny tyto zdroje v koordinovaný a strategicky zaměřený systém na podporu alespoň vybraných oborů školství a výzkumu, dalo by nám to šanci se dlouhodobě prosadit v silné konkurenci evropských ekonomik.

Začarovaný kruh

Platy na vysokých školách jsou nízké, a tak se většina pedagogů žije poradenskými a školicími aktivitami mimo vysokou školu. Vysoké školy nemají prestižní výzkumná pracoviště, která by přilákala kvalitní profesory svou reputací či nabízeným příjmem. Soukromé firmy potom nechtějí moc investovat do podpory vzdělávání, protože nevidí adekvátní kvalitu.

Například naše firma posílá své vrcholové řídicí pracovníky na kurzy pořádané švýcarskou IMD, jednou z nejprestižnějších univerzit v oblasti manažerského vzdělávání. Týdenní program tam přijde na podobnou částku jako roční školné na velmi drahé české soukromé vysoké škole. Rád bych se dočkal doby, kdy alespoň některá česká univerzita nebo fakulta bude mít podobnou pověst.

Foto popis|

O autorovi| Michal Petrman, Autor je vedoucím partnerem Deloitte ČR a SR